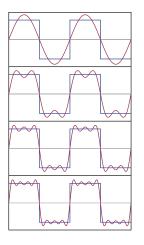
Procesarea semnalelor Reprezentări rare. Antrenarea dictionarelor.

Paul Irofti

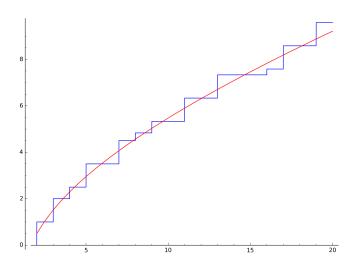
Universitatea din București
Facultatea de Matematică și Informatică
Departmentul de Informatică
Email: paul.irofti@fmi.unibuc.ro

Aproximarea treptei cu sinusoide

https://en.wikipedia.org/wiki/Fourier_series

Aproximarea sinusoidei cu trepte

http://www.riemannhypothesis.info

Dat un semnal $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$, apar câteva întrebări

- care este o bază "bună" pentru a-l reprezenta?
- reprezentare dintr-o bază dată D?
- dar dacă pot alege eu baza cât este s?

Dat un semnal $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$, apar câteva întrebări

- care este o bază "bună" pentru a-l reprezenta?
- reprezentare dintr-o bază dată D?
- dar dacă pot alege eu baza cât este s?

Răspuns: Aleg baza ce conține pe $\boldsymbol{y}$ printre vectorii săi a.î. s=1

Dat un semnal $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$, apar câteva întrebări

- care este o bază "bună" pentru a-l reprezenta?
- reprezentare dintr-o bază dată D?
- dar dacă pot alege eu baza cât este s?

Răspuns: Aleg baza ce conține pe $\boldsymbol{y}$ printre vectorii săi a.î. s=1

Ce se întâmplă dacă vreau să reprezint o familie de N>m semnale diferite?

Dat un semnal $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$, apar câteva întrebări

- care este o bază "bună" pentru a-l reprezenta?
- ▶ care este numărul minim de s < m vectori necesari pentru reprezentare dintr-o bază dată D?
- dar dacă pot alege eu baza cât este s?

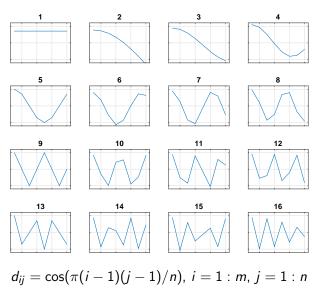
Răspuns: Aleg baza ce conține pe $\boldsymbol{y}$ printre vectorii săi a.î. s=1

Ce se întâmplă dacă vreau să reprezint o familie de N > m semnale diferite?

Răspuns: O soluție este să aleg o bază redundantă $D \in \mathbb{R}^{m \times n}$, unde m < n. D se numește dicționar iar coloanele sale atomi.

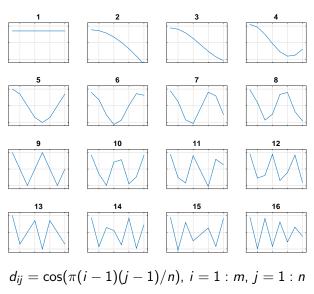
Exemplu DCT cu m=8 și n=16

Coloanele 1 și 3 sunt baza canonică, iar 2 și 4 sunt redundante.

Exemplu DCT cu m=8 și n=16

Cum se reprezintă $y = 0.5 d_1 - 0.2 d_6$ canonic? Dar redundant?

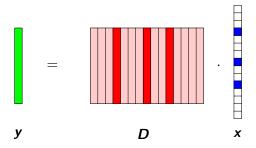

Țel reprezentări rare

Scopul nostru devine astfel să reprezentăm un semnal y a.î.

$$\mathbf{y} = \mathbf{D}\mathbf{x} = \sum_{j=1}^{n} x_j \mathbf{d}_j = \sum_{j \in \mathcal{S}} x_j \mathbf{d}_j,$$
(1)

unde mulți x_j sunt zero, iar $S = \{j \mid x_j \neq 0\}$ e suportul semnalului.

Definiție: x se numește reprezentarea rară a lui y.

Fie $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$ și $\mathbf{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ date a.î.:

- știm că y există într-un subspațiu de dimensiune s
- ightharpoonup acest subspațiu este mic în comparație cu $\mathbb{R}^m$
- lacktriangle deci reprezentarea rară $oldsymbol{x}$ are avea un suport $|\mathcal{S}|=s$

Câte posibilități de alegere a unui set de s atomi din dicționar am?

Fie $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$ și $\mathbf{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ date a.î.:

- știm că y există într-un subspațiu de dimensiune s
- ightharpoonup acest subspațiu este mic în comparație cu $\mathbb{R}^m$
- lacktriangle deci reprezentarea rară $oldsymbol{x}$ are avea un suport $|\mathcal{S}|=s$

Câte posibilități de alegere a unui set de s atomi din dicționar am?

Răspuns: $\binom{n}{s} \approx n^s/s!$

Fie $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$ și $\mathbf{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ date a.î.:

- știm că y există într-un subspațiu de dimensiune s
- ightharpoonup acest subspațiu este mic în comparație cu $\mathbb{R}^m$
- lacktriangle deci reprezentarea rară $oldsymbol{x}$ are avea un suport $|\mathcal{S}|=s$

Câte posibilități de alegere a unui set de s atomi din dicționar am?

Răspuns: $\binom{n}{s} \approx n^s/s!$

Dar dintr-o bază?

Fie $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$ și $\mathbf{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ date a.î.:

- știm că y există într-un subspațiu de dimensiune s
- ightharpoonup acest subspațiu este mic în comparație cu $\mathbb{R}^m$
- lacktriangle deci reprezentarea rară $oldsymbol{x}$ are avea un suport $|\mathcal{S}|=s$

Câte posibilități de alegere a unui set de s atomi din dicționar am?

Răspuns: $\binom{n}{s} \approx n^s/s!$

Dar dintr-o bază?

Răspuns: $\binom{m}{s} \approx m^s/s!$

Fie $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^m$ și $\mathbf{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ date a.î.:

- știm că y există într-un subspațiu de dimensiune s
- ightharpoonup acest subspațiu este mic în comparație cu $\mathbb{R}^m$
- lacktriangle deci reprezentarea rară $oldsymbol{x}$ are avea un suport $|\mathcal{S}|=s$

Câte posibilități de alegere a unui set de s atomi din dicționar am?

Răspuns: $\binom{n}{s} \approx n^s/s!$

Dar dintr-o bază?

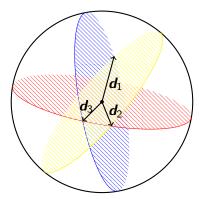
Răspuns: $\binom{m}{s} \approx m^s/s!$

Deci dicționarul este mai bogat cu $(n/m)^s$ posibili candidați. (Ce presupunere am făcut legată de atomii dicționarului?)

Exemplu: subspații s = 2, m = n = 3

Doar $\binom{3}{2} = 3$ subspații pot fi obținute.

- $ightharpoonup d_1$ și d_2 generează subspațiul galben
- $ightharpoonup d_1$ și d_3 generează subspațiul albastru
- ▶ **d**₂ și **d**₃ generează subspațiul roșu

Pentru n = 6 ar fi $\binom{6}{2} = 15$ subspații posibile!

Problema de optimizare

Formularea exactă

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_{0}$$
s.t. $\mathbf{y} = \mathbf{D}\mathbf{x}$ (2)

unde $\|.\|_0$ este pseudo-norma-zero care numără elemente nenule.

De ce este o $\|.\|_0$ o pseudo-normă? Ce proprietate nu îndeplinește?

Dacă ar exista o astfel de soluție, cât de ușor ar fi să o găsesc?

Problema de optimizare

O formulare mai relaxată a problemei precedente

$$\min_{\mathbf{x}} \quad \|\mathbf{x}\|_{0}
\text{s.t.} \quad \|\mathbf{y} - \mathbf{D}\mathbf{x}\| \le \varepsilon$$
(3)

unde ε este o toleranță acceptată.

Putem căuta o soluție urmărind ca suportul să fie cât mai rar:

$$\min_{\mathbf{x}} \quad \|\mathbf{y} - \mathbf{D}\mathbf{x}\|^{2}$$
s.t.
$$\|\mathbf{x}\|_{0} \le s$$
(4)

Aceste soluții se pretează foarte bine cazului în care semnalul măsurat este perturbat de un zgomot ${m v}$

$$y = Dx + v. (5)$$

care se pierde în urma aproximării

Algoritmi

Greedy

- construiesc suportul adăugând câte un atom la fiecare iterație
- rezolvă o sub-problemă restrânsă la pasul curent
- sunt foarte rapizi

Relaxare convexă

- ▶ înlocuiesc norma-0 cu norma-1
- problema se transformă într-o problemă de optimizare convexă
- norma-1 promovează soluțiile rare (dar nu la fel de rare ca norma-0)
- norma-1 poate fi mutată ca regularizare în obiectiv pentru a controla mai bine cât de rară va fi solutia

Orthogonal Matching Pursuit (OMP)

- cel mai popular algoritm (greedy)
- ightharpoonup construiește iterativ suportul ${\cal S}$
- folosește reziduu curent

$$\boldsymbol{e} = \boldsymbol{y} - \sum_{j \in \mathcal{S}} x_j \boldsymbol{d}_j. \tag{6}$$

pentru a alege atomul ce corelează cel mai mult cu el

$$|\boldsymbol{e}^{T}\boldsymbol{d}_{k}| = \max_{j \notin \mathcal{S}} |\boldsymbol{e}^{T}\boldsymbol{d}_{j}|. \tag{7}$$

după care recalculează coeficienții din x

$$\mathbf{x}_{\mathcal{S}} = (\mathbf{D}_{\mathcal{S}}^{\mathsf{T}} \mathbf{D}_{\mathcal{S}})^{-1} \mathbf{D}_{\mathcal{S}}^{\mathsf{T}} \mathbf{y}, \tag{8}$$

Algoritmul OMP

3

4

5

Algorithm 1: Orthogonal Matching Pursuit

Data: dictionary $\boldsymbol{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$

```
signal \mathbf{y} \in \mathbb{R}^m
                sparsity level s
                stopping error \varepsilon
    Result: representation support S, solution x
    Initialize S = \emptyset, \boldsymbol{e} = \boldsymbol{v}
2 while |S| < s and ||e|| > \varepsilon do
           Find new index: k = \arg \max_{i \notin S} |\boldsymbol{e}^{T} \boldsymbol{d}_{i}|
           Build new support: S \leftarrow S \cup \{k\}
           Compute new solution: \mathbf{x}_{\mathcal{S}} = (\mathbf{D}_{\mathcal{S}}^T \mathbf{D}_{\mathcal{S}})^{-1} \mathbf{D}_{\mathcal{S}}^T \mathbf{y}
           Compute new residual: \mathbf{e} = \mathbf{y} - \mathbf{D}_{\mathcal{S}} \mathbf{x}_{\mathcal{S}}
```

Algoritmul OMP – complexitate

3

4

5

6

Algorithm 2: Orthogonal Matching Pursuit $O(ms(n+s^2))$

```
Data: dictionary D \in \mathbb{R}^{m \times n}
              signal \mathbf{y} \in \mathbb{R}^m
              sparsity level s
              stopping error \varepsilon
    Result: representation support S, solution x
1 Initialize S = \emptyset, e = y
2 while |S| < s and ||e|| > \varepsilon do
          Find new index: k = \arg \max_{i \notin S} |\boldsymbol{e}^T \boldsymbol{d}_i|
                                                                                               O(mn)
          Build new support: S \leftarrow S \cup \{k\}
          Compute new solution: \mathbf{x}_{\mathcal{S}} = (\mathbf{D}_{\mathcal{S}}^T \mathbf{D}_{\mathcal{S}})^{-1} \mathbf{D}_{\mathcal{S}}^T \mathbf{y}
                                                                                              O(ms^2)
          Compute new residual: \mathbf{e} = \mathbf{y} - \mathbf{D}_{S} \mathbf{x}_{S}
                                                                                               O(ms)
```

Garanții

Un dicționar $\boldsymbol{D}$ satisface restricted isometry property (RIP) dacă pentru orice bloc de s coloane $\tilde{\boldsymbol{D}}$ constanta δ_s este cea mai mică a.î.

$$(1 - \delta_s) \|\mathbf{x}\|^2 \le \|\tilde{\mathbf{D}}\mathbf{x}\|^2 \le (1 + \delta_s) \|\mathbf{x}\|^2$$
 (9)

pentru orice vector x de dimensiune s.

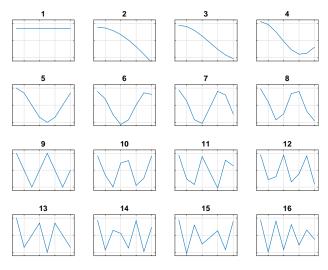
OMP găsește cea mai rară soluție dacă $\delta_{s+1} < \frac{\sqrt{4s+1}-1}{2s}$.

Alegerea dicționarului

- ▶ ortogonal: DFT, DCT, wavelet
- redundant: exemplul cu DCT de mai devreme
- aleator: cu proprietăți bune (ex. RIP)
- structurat: compunerea a mai multor transformări (DCT+wavelet)
- învățat: dicționarul este adaptat pentru un set de N semnale de antrenare dat (dictionary learning (DL))

Exemplu învățare cu m=8 și n=16

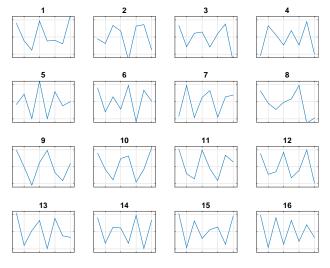
Inițializare cu DCT redundant

Semnale de antrenare $\eta_i = \cos(2\pi i\omega/m)$, $\omega \in [\frac{m}{4}, \frac{m}{2}]$

Exemplu învățare cu m=8 și n=16

După antrenare

Rezultat: reprezentări rare cu eroarea de două ori mai mică.

Problema de antrenare

Date semnalele de antrenare $\boldsymbol{Y} \in \mathbb{R}^{m \times N}$ și s, antrenarea dicționarului $\boldsymbol{D}$ presupune rezolvarea problemei de optimizare

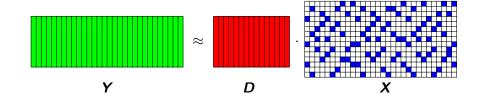
$$\begin{aligned} & \min_{\boldsymbol{D}, \boldsymbol{X}} & & \|\boldsymbol{Y} - \boldsymbol{D}\boldsymbol{X}\|_F^2 \\ & \text{s.t.} & & \|\boldsymbol{x}_{\ell}\|_0 \leq s, \ \ell = 1:N \\ & & & \|\boldsymbol{d}_j\| = 1, \ j = 1:n \end{aligned} \tag{10}$$

unde variabilele sunt $\mathbf{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ și $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{n \times N}$.

De ce e nevoie de normalizarea atomilor?

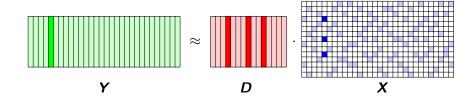
Exemplu: Problema de antrenare

Aproximarea $\mathbf{Y} \approx \mathbf{D} \mathbf{X}$ trebuie să fie cât mai bună.

Exemplu: Problema de antrenare

Contribuția unui singur semnal

Calitatea aproximării

Eroarea de reprezentare *E* este

$$\mathbf{E} = \mathbf{Y} - \mathbf{D}\mathbf{X} \tag{11}$$

lar obiectivul (10) poate fi rescris drept

$$\|\mathbf{E}\|_{F} = \sqrt{\sum_{i=1}^{m} \sum_{\ell=1}^{N} e_{i\ell}^{2}}.$$
 (12)

sau partiționat pe semnale

$$\|\mathbf{E}\|_{F}^{2} = \sum_{\ell=1}^{N} \|\mathbf{e}_{\ell}\|^{2} = \sum_{\ell=1}^{N} \|\mathbf{y}_{\ell} - \mathbf{D}\mathbf{x}_{\ell}\|^{2},$$
 (13)

Subprobleme

Având în vedere că (10) este o problemă biliniară, în practică problema este împărțită în două.

Problema de reprezentare (sau de codare rară)

$$\min_{\boldsymbol{X}} \quad \|\boldsymbol{Y} - \boldsymbol{D}\boldsymbol{X}\|_F^2$$
s.t.
$$\|\boldsymbol{x}_\ell\|_0 \le s, \ \ell = 1: N$$

și problema actualizării dicționarului

$$\begin{aligned} & \min_{\boldsymbol{D},(\boldsymbol{X})} & & \|\boldsymbol{Y} - \boldsymbol{D}\boldsymbol{X}\|_F^2 \\ & \text{s.t.} & & \boldsymbol{X}_{\Omega^c} = 0 \\ & & & \|\boldsymbol{d}_j\| = 1, \ j = 1:n \end{aligned} \tag{15}$$

unde Ω reprezintă pozițile cu elemente nenule din $\pmb{X}$, iar Ω^c setul complementar.

Schemă de calcul

2

3

4

Algorithm 3: Optimizare alternativă

```
Data: semnale \mathbf{Y} \in \mathbb{R}^{m \times N}
         raritate s
         dictionar initial \boldsymbol{D} \in \mathbb{R}^{m \times n}
         număr de iteratii K
  Result: dictionar antrenat D
1 for k = 1 : K do
      Codificare: păstrând D fixat, rezolvăm (14) pentru a calcula
        reprezentările rare X
      Actualizarea dictionarului: păstrând tiparul nenul \Omega fixat,
        rezolvăm (15) pentru a calcula dictionarul nou D; matricea
        X poate fi actualiată sau nu
       Normarea atomilor, dacă nu a fost efectuată deja:
        d_i \leftarrow d_i / ||d_i||, j = 1 : n
```

Coordinate Descent (CD)

Observăm că produsul **DX** poate fi scris în funcție de fiecare atom

$$DX = \sum_{i=1}^{n} d_i x_i^T.$$
 (16)

deci contribuția atomului j poate fi separată

$$\|\mathbf{Y} - \mathbf{D}\mathbf{X}\| = \left\|\mathbf{Y} - \sum_{i \neq j} \mathbf{d}_i \mathbf{x}_i^T - \mathbf{d}_j \mathbf{x}_j^T\right\|.$$
 (17)

unde partea fixă este

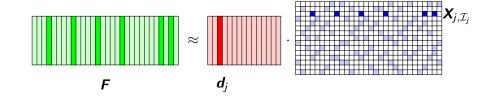
$$\mathbf{F} = \left[\mathbf{Y} - \sum_{i \neq j} \mathbf{d}_i \mathbf{x}_i^T \right]_{\mathcal{I}_i}, \tag{18}$$

iar actualizarea atomului d_i implică rezolvarea problemei

$$\min_{\boldsymbol{d}_{j}} \quad \left\| \boldsymbol{F} - \boldsymbol{d}_{j} \boldsymbol{X}_{j,\mathcal{I}_{j}} \right\|_{F}^{2} \tag{19}$$

Exemplu: actualizarea atomului d_j

Problema aproximării (19) este

Soluție CD

Soluția problemei (19) este

$$d = \frac{Fx}{\|x\|^2}. (20)$$

Demonstrație folosind trasa și proprietatea tr(ABC) = tr(BCA).

$$\|\mathbf{F} - \mathbf{d}\mathbf{x}^{T}\|_{F}^{2} = \operatorname{tr}[(\mathbf{F}^{T} - \mathbf{x}\mathbf{d}^{T})(\mathbf{F} - \mathbf{d}\mathbf{x}^{T})]$$

$$= \operatorname{tr}(\mathbf{F}^{T}\mathbf{F}) - 2\operatorname{tr}(\mathbf{F}^{T}\mathbf{d}\mathbf{x}^{T}) + \operatorname{tr}(\mathbf{x}\mathbf{d}^{T}\mathbf{d}\mathbf{x}^{T})$$

$$= \|\mathbf{F}\|_{F}^{2} - 2\mathbf{x}^{T}\mathbf{F}^{T}\mathbf{d} + \|\mathbf{x}\|^{2}\mathbf{d}^{T}\mathbf{d}.$$
(21)

Normalizare

Soluția problemei

$$\min_{\boldsymbol{d}} \quad \left\| \boldsymbol{F} - \boldsymbol{d} \boldsymbol{x}^T \right\|_F^2
\text{s.t.} \quad \left\| \boldsymbol{d} \right\| = 1$$
(22)

este

$$d = \frac{Fx}{\|Fx\|}. (23)$$

Această soluție mai este soluția problemei CD?

Abordarea K-SVD

- cel mai popular algoritm de antrenare de dicționar
- actualizează simultan atomul și reprezentările ce îl folosesc

$$\min_{\boldsymbol{d}, \mathbf{x}} \quad \left\| \boldsymbol{F} - \boldsymbol{d} \mathbf{x}^T \right\|_F^2
\text{s.t.} \quad \left\| \boldsymbol{d} \right\| = 1$$
(24)

poate fi privit drept o formă bloc a CD

Soluția K-SVD

Fie descompunerea SVD a matricei F

$$\mathbf{F} = \sum_{i=1}^{r} \sigma_i \mathbf{u}_i \mathbf{v}_i^T, \tag{25}$$

atunci soluția problemei (24) este

$$\mathbf{d} = \mathbf{u}_1, \quad \mathbf{x} = \sigma_1 \mathbf{v}_1. \tag{26}$$

Algoritmul K-SVD

Algorithm 4: Actualizare K-SVD

```
Data: semnalele \boldsymbol{Y} \in \mathbb{R}^{m \times N} dicționarul actual \boldsymbol{D} \in \mathbb{R}^{m \times n} reprezentările \boldsymbol{X} \in \mathbb{R}^{n \times N} Result: dictionarul actualizat \boldsymbol{D}
```

- 1 Eroarea de calcul $\boldsymbol{E} = \boldsymbol{Y} \boldsymbol{D}\boldsymbol{X}$
- 2 for j = 1 to n do
- Modificarea erorii: $\mathbf{F} = \mathbf{E}_{\mathcal{I}_j} + \mathbf{d}_j \mathbf{X}_{j,\mathcal{I}_j}$
- Calculul primei valori singulare σ_1 a lui $\boldsymbol{F}$ împreună cu vectorii singulari asociați $\boldsymbol{u}_1$ and $\boldsymbol{v}_1$
- 5 Actualizarea atomului și a reprezentărilor:

$$\mathbf{d}_{j} = \mathbf{u}_{1}, \quad \mathbf{X}_{j,\mathcal{I}_{j}} = \sigma_{1} \mathbf{v}_{1}^{T}$$

6 igs L Recalcularea erorii: $extbf{\emph{E}}_{\mathcal{I}_j} = extbf{\emph{F}} - extbf{\emph{d}}_j extbf{\emph{X}}_{j,\mathcal{I}_j}$

Aplicații

- eliminarea zgomotului (denoising)
- completarea unei imagini (inpainting)
- compresie
- clasificare
- rezumarea colecților de imagini (image collection summarization)
- rezumarea video (video summarization)
- albume foto (photo albuming)

Exemplu: eliminarea zgomotului

